

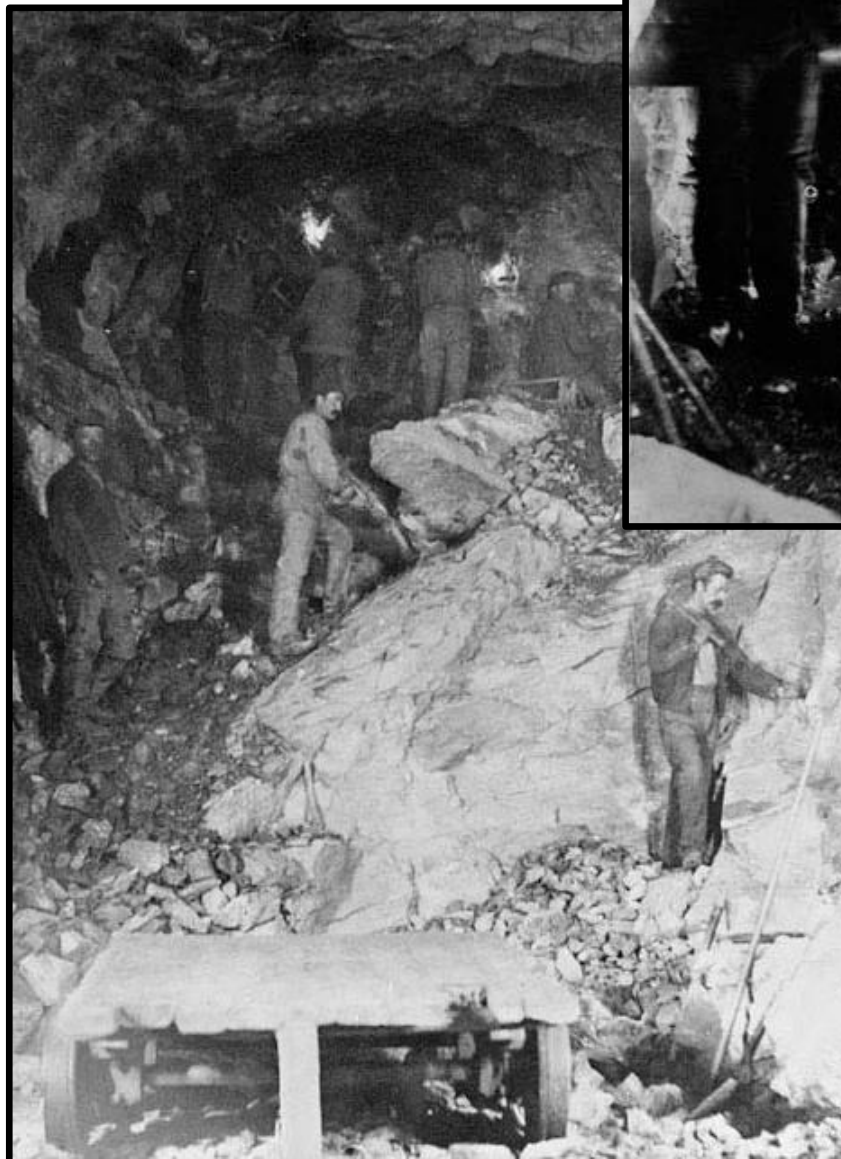
«Minimering av støv og vibrasjoner»

Prosjekt i IA-bransjeprogrammet bygg og anlegg

Thomas Clemm (Forsker ved STAMI, Leder for BHT i Mesta)

Gravhalstunnelen 1900-1906

- Bergensbanen: Gravhalstunnelen (5,3 km) var et pionerprosjekt for fjellsprengning i Norge
- Maskinboring med hydraulisk og pneumatisk bor ble tatt i bruk for første gang
- Fra østsiden av tunnelen benyttet man den gamle metoden og hadde fremdrift på 10 meter/måned
- Vannhydrauliske bor på vestsiden ga fremdrift på 50 meter/måned
- Overgang til pneumatisk bor økte fremdriften fra østsiden til 40 meter/måned

Bilder: Rallarmuseet

Mont Blanc tunnelen 1959-1962

- Fremdrift: 250 meter/måned
- Før brukte to arbeidstakere med feisel og håndbor ca en time på å bore ½ meter
- Med knematerboret brukte en arbeidstaker ca ett minutt på å bore ½ meter.
- Borhammeren ble kalt for «widow maker» fordi den førte til stor utbredelse av alvorlig lungesykdom på grunn av steinstøv og særlig kvarts
- Vibrasjonsskader

Bakgrunn

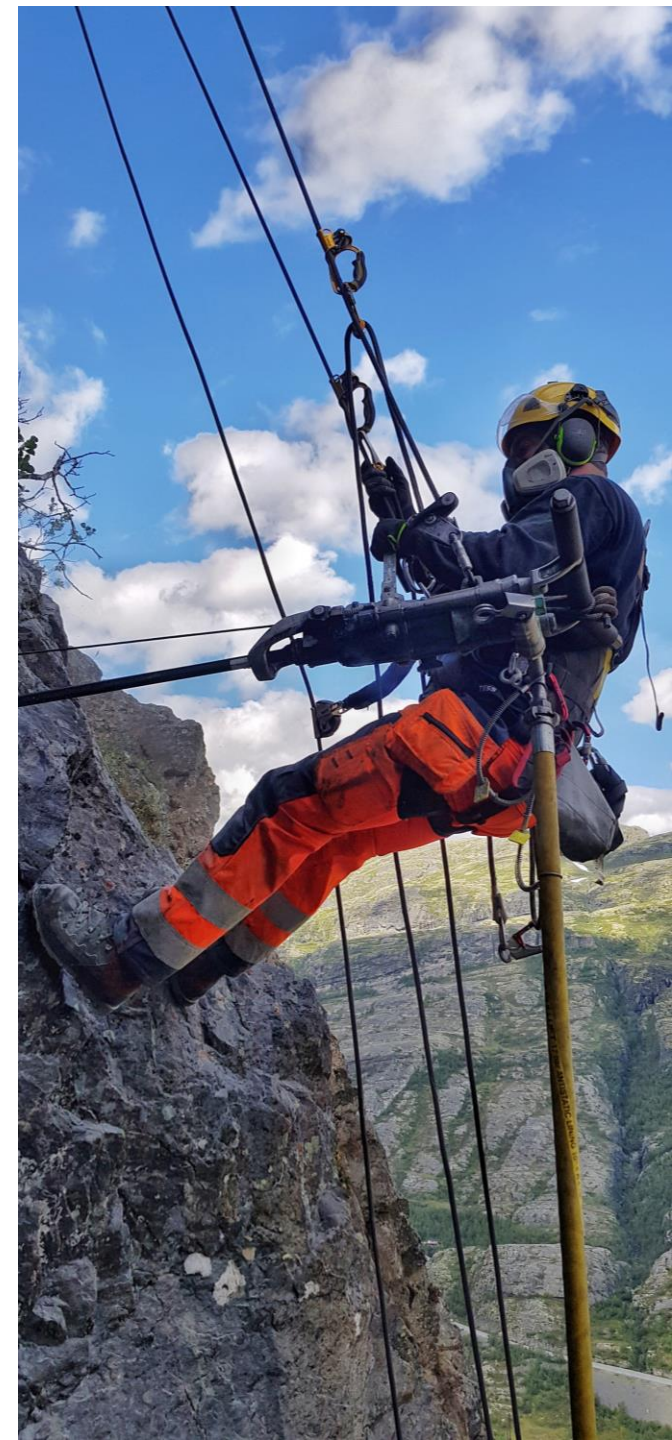
- 60 000 arbeidstakere i bygg og anleggsbransjen opplever at de er eksponert for vibrasjoner fra håndholdte verktøy ¼ av arbeidsdagen eller mer
- Det er dokumentert at vibrasjonseksponering kan føre til yrkessykdommen hånd-arm vibrasjonssyndrom (HAVS) eller liknende plager
- Tiltaksverdier og grenseverdier for vibrasjoner er ikke trygge grenser

VIBRASJONER OG STØV VED FJELLBORING

- Arbeid knyttet til fjellsprengning, fjellsikring, kraftutbygging og betongarbeid er samfunnskritiske oppgaver.
- Arbeidet utføres noen ganger på vanskelig tilgjengelige steder
- Det er mulig å redusere vibrasjoner og støv med relativt enkle tiltak

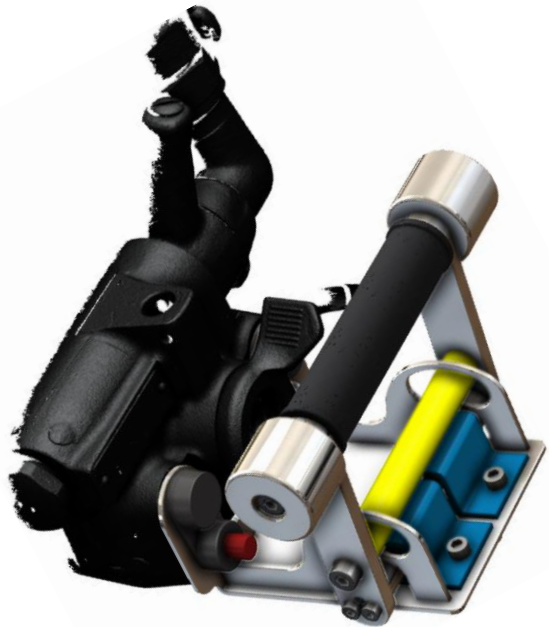
- Prosjekt i IA-bransjeprogram for bygg og anleggsbransjen «Ingen dårlige vibber» august 2021 – mars 2023
- Pågående prosjekt: «Minimering av støv og vibrasjoner»

Overordnet målsetting:

- I. Øke kunnskap hos byggherrer, entreprenører og arbeidstakere om helserisiko knyttet til støveksponering og vibrasjonseksponering som oppstår ved boring i fjell
- II. Spre kunnskap som viser at eksponering for støv og vibrasjoner ved boring i fjell eller betong er en unødvendig helserisiko
- III. Bidra med nye enkle tekniske løsninger som reduserer eksponering for støv og vibrasjoner til godt under grenseverdi for kvartsstøv og tiltaksverdi for mekaniske vibrasjoner.
- IV. Bidra med økt kunnskap til forskningsfeltet og verktøysprodusenter ved å dokumentere effekter av vibrasjonsreducerende tiltak.
- V. Bidra til omforente løsninger mellom byggherre og entreprenører som fører til redusert eksponering for støv og vibrasjoner

Tekniske løsninger

Dempehåndtak til knematerbor

Tekniske løsninger

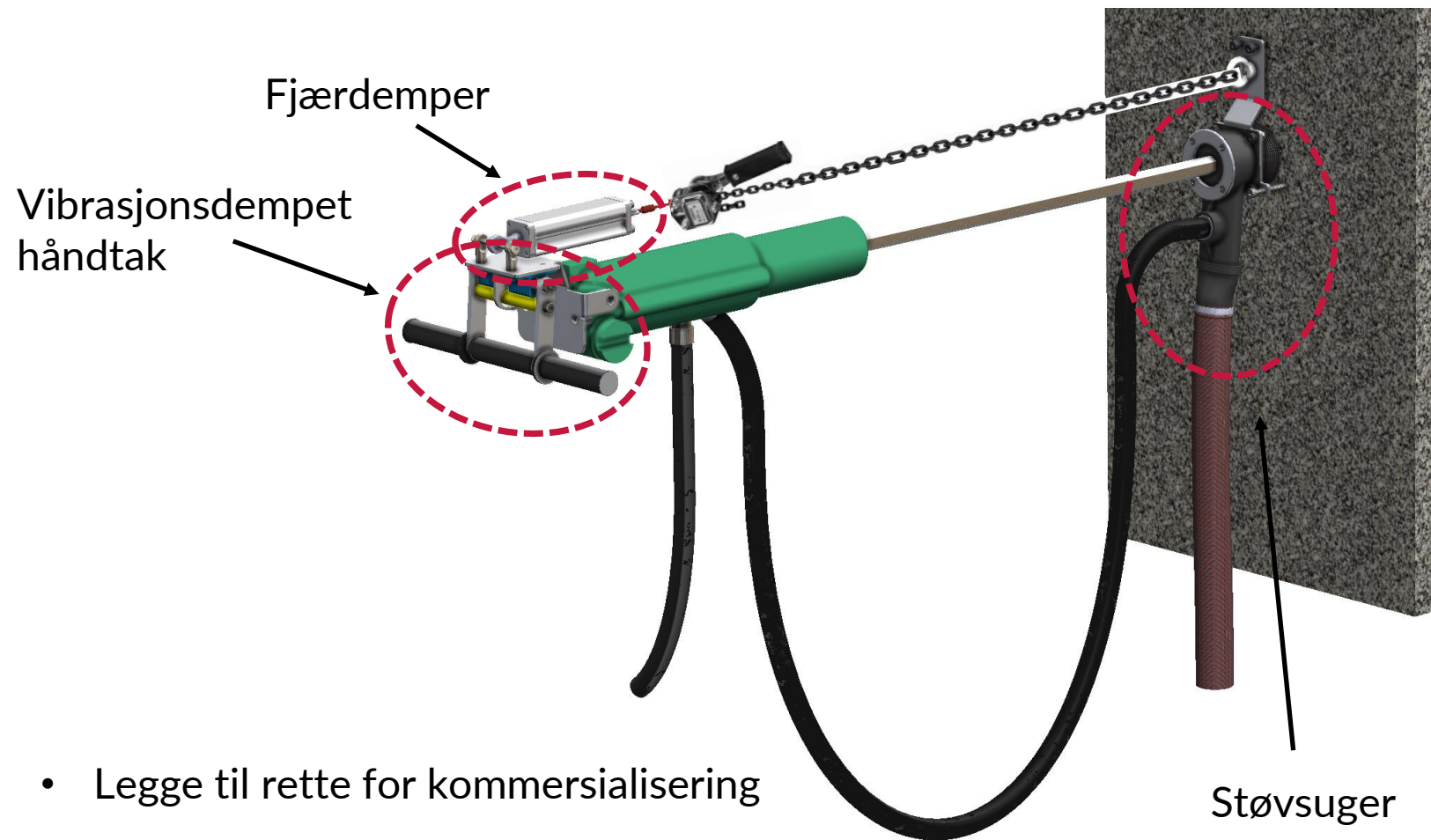
Vektlodd med håndtak
og optimalisert demping

Prototype:

Tekniske løsninger

- Legge til rette for kommersialisering

Støvsuger – Test

Før

Etter

Effekt av tekniske tiltak

- Vibrasjonsdemper til håndjekk (fjærdemper)
  - På håndjekken kan vibrasjonene reduseres med over 80 %
- Vibrasjonsdempet håndtak: Montabert og Atlas-Copco
  - Vibrasjonene kan reduseres med over 60 %
- Støvsuger
  - Støvsugeren leder støvet effektivt vekk fra arbeidstakeren
    - Mulighet for oppsamling av støv

Kartlegging av støveksponering og vibrasjonsnivå med personbårne måleapparater

Takk for
oppmerksomheten!

